

Sygn. akt III AUa 911/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 czerwca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jolanta Hawryszko
Sędziowie:	SSA Beata Górska SSO (del.) Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 19 maja 2016 r. w Szczecinie

sprawy B. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek apelacji ubezpieczonej

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 października 2015 r. sygn. akt VI U 518/15

I. Zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonej B. S. prawo do emerytury pomostowej od 1 kwietnia 2015 roku;

II. Zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. kwotę 210 (dwustu dziesięciu) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

SSA Beata Górska SSA Jolanta Hawryszko SSO (del.) Gabriela Horodnicka-

Stelmaszczuk

Sygn. akt III AUa 911/15

UZASADNIENIE

Ubezpieczona B. S. odwołała się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. z dnia 22 maja 2015 r. znak (...) odmawiającej jej prawa do emerytury pomostowej. W odwołaniu wskazała, że spełnia wszystkie warunki do przyznania w/w świadczenia.

W odpowiedzi na wniesione odwołanie pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że ubezpieczona nie udowodniła okresu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych w wymiarze 15 lat na dzień 01 stycznia 2009 r. i podał, że do pracy w warunkach szczególnych ubezpieczonej nie został zaliczony okres zatrudnienia od dnia 01 kwietnia 1986 r. do dnia 29 lutego 2008 r. z uwagi na wskazanie w świadectwie pracy przez pracodawcę jako podstawy prawnej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. W ocenie pozwanego powyższe nie potwierdza zatem, że ubezpieczona wykonywała pracę wymienioną w załączniku numer 1 lub 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Wyrokiem z dnia 15 października 2015 roku Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

Ubezpieczona B. S. urodziła się dnia (...) Posiada ogólny okres ubezpieczenia wynoszący 32 lata, 6 miesięcy i 5 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Na dzień złożenia wniosku do organu rentowego ubezpieczona nie pozostawała w zatrudnieniu i nie była członkiem Otwartego Funduszu Emerytalnego.

W okresie od dnia 01.04.1986 r. do dnia 29.02.2008 r. ubezpieczona pozostawała zatrudniona na podstawie umowy o pracę w (...) S.A. Zakład (...) w S.. Od początku zatrudnienia do dnia 31.07.2005 r. pracowała na stanowisku nastawniczego, następnie od dnia 01.08.2005 r. do dnia 29.02.2008 r. wykonywała pracę na stanowisku dyżurnego ruchu. Ubezpieczona w w/w okresie pracowała stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Organ rentowy decyzją z dnia 09.04.2015 r. znak (...) odmówił ubezpieczonej prawa do emerytury w tzw. obniżonym wieku emerytalnym z uwagi na brak stażu pracy w warunkach szczególnych wynoszącego 15 lat na dzień 01.01.1999 r. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że ubezpieczona na w/w dzień posiadała staż pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 14 lat i 25 dni.

W dniu 23 kwietnia 2015 r. ubezpieczona wystąpiła do pozwanego organu rentowego z wnioskiem o ustalenie uprawnień do emerytury pomostowej. W decyzji z dnia 22 maja 2015 r. znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonej przyznania emerytury pomostowej, z uwagi na nieudowodnienie okresu pracy w warunkach szczególnych.

Sąd Okręgowy wskazał, że przedmiotem jego kontroli była decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. z dnia 22 maja 2015 r. znak (...) odmawiająca ubezpieczonej prawa do emerytury pomostowej, zaś istotą sporu w rozpoznawanej sprawie była okoliczność posiadania przez ubezpieczoną 15 letniego stażu pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Spełnienie przez ubezpieczoną pozostałych warunków niezbędnych do uzyskania prawa do emerytury pomostowej pozostawało poza sporem stron.

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że przesłanki warunkujące prawo do uzyskania emerytury pomostowej reguluje ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, poz. 1656 ze zm.), zwana dalej „ustawą o emeryturach pomostowych”. Zgodnie z art. 4 tej ustawy prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5 -12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;

4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;

5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;

6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;

7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Sąd meriti wskazał, że w świetle art. 3 ust. 1 w/w ustawy prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy. Z kolei według ust. 3 art. 3 prace o szczególnym charakterze to prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwości należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu i życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się; wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy.

Zgodnie z art. 49 w/w ustawy prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub

o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;

2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;

3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Sąd Okręgowy zacytował orzeczenie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 2 kwietnia 2014 r., sygn. akt III AUa 2302/13, z którego wynika, że warunkiem skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową w świetle wykładni językowej art. 4 i art. 49 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych, jest legitymowanie się określonym stażem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze (w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych lub dotychczasowych przepisów) oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy, a więc po dniu 1 stycznia 2009 r. W przypadku kiedy osoba ubiegająca się o to świadczenie nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy "szczególnej" według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do "nowego" świadczenia jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy (okres prac) można kwalifikować jako prace w warunkach szczególnych w rozumieniu dziś obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 ustawy) lub o szczególnym charakterze (art. 3 ust. 3 ustawy). Innymi słowy brak podstaw prawnych do przyznania emerytury pomostowej ubezpieczonemu, którego dotychczasowy okres pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, dziś nie może być tak kwalifikowany".

Sąd Okręgowy podkreślił, że w okolicznościach niniejszej sprawy niesłusznie uznał, że ubezpieczona nie spełnia przesłanek do nabycia prawa do emerytury na podstawie art. 49 w/w ustawy i oddalił jej odwołanie. Jak wynika bowiem z analizy zgromadzonego materiału dowodowego, w szczególności akt osobowych ubezpieczonej i jej przesłuchania w okresie od dnia 01.04.1986 r. do dnia 29.02.2008 r. pozostawała ona zatrudniona na podstawie

umowy o pracę w (...) S.A. Zakład (...) w S.. Od początku zatrudnienia do dnia 31.07.2005 r. pracowała na stanowisku nastawniczego, następnie od dnia 01.08.2005 r. do dnia 29.02.2008 r. wykonywała pracę na stanowisku dyżurnego ruchu. Jak wynikało z świadectw pracy ubezpieczonej, co potwierdziła ona sama w w/w okresie pracowała stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że w załączniku numer 2 do ustawy o emeryturach pomostowych w pkt 6 wymieniony zostały prace bezpośrednio przy ustawianiu drogi przebiegu pociągów i pojazdów metra (dyżurny ruchu, nastawniczy, manewrowy, ustawiacz, zwrotniczy, rewident taboru bezpośrednio potwierdzający bezpieczeństwo pociągu, dyspozytor metra, dyżurny ruchu i stacji metra). Niewątpliwie zatem, zdaniem Sądu meriti, praca nastawniczego i dyżurnego ruchu wykonywana przez ubezpieczoną była pracą o szczególnym charakterze i mieściła się w katalogu prac określonych w załączniku numer 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd Okręgowy ustalił, iż na dzień wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych ubezpieczona posiadała 21 lat i 11 miesięcy stażu pracy o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 3 tejże ustawy. Zatem wobec bezsporności spełnienia przez ubezpieczoną pozostałych przesłanek określonych w art. 49 w/w ustawy nabyła ona uprawnienia do emerytury pomostowej.

Mając na uwadze, że wiarygodność dokumentów znajdujących się w aktach sprawy nie była kwestionowana w trakcie postępowania przez żadną ze stron, zatem również Sąd uznał je za miarodajne dla dokonania ustaleń w niniejszej sprawie. Jednocześnie Sąd uznał za wiarygodne przesłuchanie ubezpieczonej w charakterze strony. Zeznania ubezpieczonej, bowiem były logiczne i spójne, jak również znalazły odzwierciedlenie w zgromadzonej w sprawie dokumentacji. Organ rentowy w żaden sposób nie kwestionował powyższych dowodów.

Sąd Okręgowy wskazał, że na skutek błędnej oceny nie zakwalifikował pracy ubezpieczonej jako pracy o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 3 i w konsekwencji na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

Z powyższym rozstrzygnięciem nie zgodziła się ubezpieczona, zaskarżając wyrok w całości i wnosząc o jego zmianę przez uwzględnienie odwołania, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od ZUS na rzecz skarżącej kosztów sądowych według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Wyrokowi zarzuciła:

- błąd w ustaleniach faktycznych wyrażający się w treści orzeczenia Sądu pierwszej instancji, zgodnie z którym wobec jedynej spornej kwestii pomiędzy stronami postępowania w zakresie czy pozwana wykonywała pracę o szczególnym charakterze odpowiednim wymiarze min. 15 lat treść orzeczenia wskazywała iż Sąd uznał, iż tego wymiaru czasowego odwołująca nie osiągnęła
- naruszenie prawa materialnego, tj. art. 3, art. 4, art. 49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, (tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 965 z późn. zm.) poprzez jego niewłaściwe zastosowanie

W uzasadnieniu apelująca wskazała, że wszystkie przesłanki wynikające z ustawy o emeryturach pomostowych zostały spełnione. Wśród ww. warunków sporne pomiędzy stronami było jedynie spełnienie warunku wypracowania odpowiedniego okresu 15 lat pracy wykonywanej w warunkach szczególnych na dzień 1 stycznia 1999 r. Spełnienie pozostałych warunków przez odwołującą się od decyzji ZUS nie było przez organ rentowy kwestionowane, jako bezsporne nie budziło wątpliwości zarówno stron jak i sądu.

Skarżąca wskazała, że co do wadliwości wydanego orzeczenia nie tylko ona stoi na takim stanowisku lecz również sam Sąd Okręgowy, który wydał wyrok.

Zdaniem apelującej, uzasadnienie wyroku jest sprzeczne z treścią wydanego orzeczenia w sprawie. Wobec faktu, że oczywistość błędnego wyroku, którego uzasadnienie wprost wskazuje na prawo do emerytury pomostowej powódki,

musi w ocenie skarżącej prowadzić do wniosku, iż wyrok należy zmienić i przyznać prawo do emerytury pomostowej od dnia złożenia jej wniosku do ZUS. Ubezpieczona wskazała, że błędy każdemu się zdarzają, i na aprobatę zasługuje postawa Sądu pierwszej instancji, iż potrafił się do nich przyznać już w uzasadnieniu swego wyroku.

Organ rentowy nie udzielił odpowiedzi na apelację.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja okazała się uzasadniona z przyczyn wskazanych przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu wyroku.

Na wstępie wskazać należy, iż postępowanie apelacyjne ma merytoryczny charakter i jest dalszym ciągiem postępowania rozpoczętego przed sądem pierwszej instancji. Zgodnie z treścią art. 378 § 1 k.p.c., sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Rozważając zakres kognicji sądu odwoławczego, Sąd Najwyższy stwierdził, iż sformułowanie „w granicach apelacji” wskazane w tym przepisie oznacza, iż sąd drugiej instancji między innymi rozpoznaje sprawę merytorycznie w granicach zaskarżenia, dokonuje własnych ustaleń faktycznych, prowadząc lub ponawiając dowody albo poprzestaje na materiale zebrany w pierwszej instancji, ustala podstawę prawną orzeczenia niezależnie od zarzutów podniesionych w apelacji oraz kontroluje poprawność postępowania przed sądem pierwszej instancji, pozostając związany zarzutami przedstawionymi w apelacji, jeżeli są dopuszczalne, ale biorąc z urzędu pod uwagę nieważność postępowania, orzeka co do istoty sprawy stosownie do wyników postępowania (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., sygn. akt III CZP 49/07, niepubl.). Dodatkowo należy wskazać, iż dokonane przez sąd pierwszej instancji ustalenia faktyczne, sąd drugiej instancji może podzielić i uznać za własne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 października 1998 r., sygn. akt II CKN 923/97, OSNC 1999/3/60).

Sąd Okręgowy wszechstronnie przeprowadził postępowanie dowodowe, wyjaśniając wszystkie istotne okoliczności mające wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, zaś dokonując oceny zgromadzonych dowodów nie naruszył normy art. 233 § 1 k.p.c. Nadto swoje orzeczenie wyczerpująco uzasadnił, zgodnie z wymogami art. 328 § 2 k.p.c. i przedstawił trafną argumentację prawną, mimo że całkowicie nieprzystającą do treści sentencji wyroku.

Sąd Apelacyjny podziela zatem ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu pierwszej instancji i przyjmuje je za własne uznając, za zbędne powielanie ich w niniejszych rozważaniach, zwłaszcza, że organ rentowy nie zakwestionował ich w żaden sposób, nie złożył również odpowiedzi na apelację.

Jedyną sporną przesłanką uprawniającą do przyznania prawa do emerytury pomostowej była okoliczność wykonywania przez ubezpieczoną pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych, a organ rentowy nie zakwestionował samego faktu wykonywania tej pracy, lecz jedynie zapis na świadectwie pracy, w którym to pracodawca powołał się przy określaniu stanowiska pracy na rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze Dz. U. z 1988.8.43 ze zm.). Tymczasem organ zdaje się zapominać, że kiedy ustał stosunek pracy ubezpieczonej w (...) w dniu 29 lutego 2008 roku, to nie obowiązywała jeszcze ustawa z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych i pracodawca nie mógł powołać się na treść tej ustawy.

Prawidłowo Sąd Okręgowy wskazał w uzasadnieniu, że stanowiska zajmowane przez ubezpieczoną (dyżurny ruchu, nastawniczy) zostały również wymienione w załączniku do ustawy o emeryturach pomostowych, a sam fakt wykonywania tych prac nie był sporny.

Sąd Okręgowy nieprawidłowo ustalił, że ubezpieczona pracowała jako nastawniczy i dyżurny ruchu łącznie 21 lat i 11 miesięcy. Nastawniczą ubezpieczona została od 1 września 1986 r. Wcześniej przyuczała się do zawodu, a zatem można uznać okres 21 lat i 6 miesięcy co przy uwzględnieniu treści art. 12 ustawy o emeryturach pomostowych i w związku z tym w związku z odjęciem prawie dwuletniego okresu (k. pismo ZUSk. 59-60) niewykonywania pracy,

za które ubezpieczona otrzymała wynagrodzenie lub świadczenie z ubezpieczenia społecznego w razie choroby lub macierzyństwa daje i tak ponad piętnastoletni okres wykonywania pracy w warunkach szczególnych.

Z uwagi na fakt, że ubezpieczona skończyła 55 lat dnia (...), a wniosek złożyła w kwietniu 2015 roku Sąd przyznał jej prawo do emerytury pomostowej od 1 kwietnia 2015 r.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i orzekł jak w punkcie I sentencji.

Rozstrzygając o kosztach postępowania apelacyjnego na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 98 i art. 99 k.p.c. zasądzone na rzecz ubezpieczonej, jako strony wygrywającej spór, koszty procesu, zgodnie z § 2 ust. 1 i 2 w zw. z § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (j.t. Dz.U. z 2013 r., poz. 461 ze zm.). Na kwotę tę składają się koszty zastępstwa procesowego oraz zwrot opłaty za apelację w wysokości 30 złotych.

SSA Beata Górńska SSA Jolanta Hawryszko SSO (del.) Gabriela Horodnicka-

Stelmaszczuk